

Copro 17012E

Controleprotocol

OWB instellingen

NWO – KNAW – KB - BPRC

Versie 2017, geldend vanaf het verslagjaar 2017

Vaststelling d.d. 11 maart 2018

Dit **Accountantscontroleprotocol OWB instellingen (CP OWB)** bevat aanwijzingen voor de accountantscontrole en voor het afgeven van de controleverklaring bij de financiële verantwoording van de volgende instellingen:

- a. NWO: Nederlands Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
- b. KNAW: Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
- c. KB: Koninklijke Bibliotheek
- d. BPRC: Biomedical Primate Research Centre.

Het **CP OWB** is opgesteld door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, zoveel als mogelijk naar analogie van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016, dat geldt voor alle door het Rijk bekostigde onderwijsinstellingen en universiteiten.

Dit CP OWB sluit aan op de afspraken inzake de toepassing van de Regeling jaarverslaggeving Onderwijs (RJO) en RJ660.

Het protocol is afgestemd met de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) en vervangt de voorgaande versie.

Attentie: In deze nieuwe versie van het Controleprotocol OWB instellingen wordt, voor de meest recente tekst van de controleverklaring, verwezen naar de NBA-site.

Bijgestelde versie, Publicatiedatum 11 maart 2018

Voor nadere informatie, opmerkingen en suggesties over dit controleprotocol kunt u terecht bij het adres b.k.vanzanen@minocw.nl

Inhoudsopgave

1. Algemene uitgangspunten	blz. 4
1.1 Begripsbepalingen	
1.2 Doelstelling	
1.3 Wettelijk kader	
1.4 Accountantsproducten / rapportering	
1.5 Procedure controleprotocol	
1.6 Reviewbeleid	
1.7 Invoering XBRL	
2. Controle op de jaarstukken	blz. 7
2.1 Algemeen	
2.1.1 Doelstelling controle op de jaarstukken	
2.1.2 Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van de jaarrekeningcontrole	
2.1.3 Materialiteitstabel	
2.1.4 Omgaan met afwijkingen (fouten, onzekerheden en definities)	
2.2 Getrouwheid en enkele specifieke zaken	blz. 9
2.2.1 Verslaggevingscriteria	
2.2.2 Bezoldiging bestuurders	
2.2.3 Bestuursverslag	
2.3 Financiële Rechtmatigheid	blz. 10
2.3.1 Relevante wet- en regelgeving	
2.3.2 Overige baten / Uitbesteding en contractactiviteiten voor derden	
2.4 Overige rechtmatigheidsaspecten	blz. 12
2.4.1 Treasurybeleid	
2.4.2 Aanvullende subsidies met bestedingsverplichting	
2.4.3 Aanbesteding	
2.5 Controleverklaring	blz. 13
3 Registraties voor levering van indicatoren (alleen NWO)	blz. 14
4 Bijzondere onderzoeken	blz. 15

1 Algemene uitgangspunten

1.1 Begripsbepalingen

In dit controleprotocol wordt verstaan onder:

Instelling:	Eén van de organisaties: NWO – KB – KNAW - BPRC
Rechtspersoon:	Het bevoegde gezag, dat de instelling in standhoudt
Jaarstukken:	Met "jaarstukken" wordt in dit accountantsprotocol bedoeld: de jaarrekening, het bestuursverslag en de overige gegevens (artikel 1, lid c van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs).
Bestuursverslag:	Onderdeel van de jaarverslaggeving, bevattende een schriftelijke uiteenzetting van de gang van zaken gedurende de verslagperiode, waarbij alle relevante punten van beleid en alle majeure ontwikkelingen worden betrokken, resulterend in de stand van zaken op de balansdatum. Een en ander conform de inrichtingsbepalingen van Boek 2, titel 9 van het Burgerlijk wetboek en de Richtlijnen en RJO.
Jaarrekening:	Financieel verantwoordingsdocument, onderdeel van het jaarverslag, bestaande uit de balans en de staat van baten en lasten, inclusief toelichting, het kasstroomoverzicht en de zogeheten overige gegevens, een en ander als bedoeld in artikel 361 van Boek 2, titel 9 van het Burgerlijk wetboek en de Richtlijnen (BW2/RJ.)
RJ:	Raad voor de Jaarverslaggeving.
RJO:	De Regeling jaarverslaggeving onderwijs.
RJ 660:	Onderwijsgerelateerd hoofdstuk van de Richtlijnen. Versie die geldt vanaf 26-12-2016: Stcrt 2016,70619
Minister:	De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
Ministerie OCW:	Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
Richtlijnen:	de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving zoals vastgesteld door de Raad voor de Jaarverslaggeving.
NBA:	Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants.
Instellingsaccountant:	De controlerend accountant, die belast is met de controle van de jaarrekening van de instelling en het afgeven van de controleverklaring
OWB:	De beleidsdirectie Onderzoek- en wetenschapsbeleid van het ministerie van OCW.
DUO/Z:	Uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van OCW, vestiging Zoetermeer.
SBR/XBRL:	Standaard bedrijfsrapportage en eXtensible Business Reporting Language. Nieuwe methode voor de opstelling en aanlevering van de jaarverslaggeving, in het onderwijs vooralsnog beperkt tot het onderdeel jaarrekening.
Publieke middelen:	Publieke middelen zijn middelen die verkregen zijn bij of krachtens de wet ingestelde heffingen.

1.2 Doelstelling

Dit controleprotocol heeft betrekking op de controlewerkzaamheden die de instellingsaccountant van respectievelijk de Koninklijke Bibliotheek, de stichting BPRC, de Koninklijke Nederlandse Akademie van wetenschappen (KNAW) dan wel de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) uitvoert ten behoeve van het afgeven van de controleverklaring bij de jaarrekening. Het CP OWB bevat aanwijzingen voor de controle op de rechtmatigheid, voor zover relevant voor de toekenning, de besteding en de verantwoording van rijksmiddelen. De overheidsfinanciering bestaat uit de middelen die vanuit de Rijksbegroting krachtens de wetgeving ter beschikking worden gesteld en kan daarnaast bestaan uit aanvullende subsidies voor specifieke activiteiten. Van elke instelling is geregeld dat de

jaarrekening en de daarin vervatte opgave over de verkrijging en de besteding van rijks gelden moet zijn voorzien van een controleverklaring.

Dit controleprotocol vormt daarmee de schakel tussen enerzijds de wet- en regelgeving en anderzijds de uit te voeren werkzaamheden door de instellingsaccountant. Het geeft een toelichting op het referentiekader, het onderzoek door de instellingaccountant en op de gewenste accountantsproducten.

Het kan zijn dat voor zeer specifieke projecten afzonderlijke of aanvullende controlevoorschriften gelden. Daarover worden in de betreffende regelingen, contracten en/of beschikkingen nadere aanwijzingen gegeven.

Het CP OWB is bedoeld om, aanvullend op de geldende beroepsvoorschriften van de NBA, vast te leggen welke onderwerpen door de accountant moeten worden gecontroleerd. Het is zoveel als mogelijk opgesteld met gebruikmaking van de door de NBA uitgegeven 'Schrijfwijzer Accountantsprotocollen'.

1.3 Wettelijk kader

Op grond van de vigerende wet- en regelgeving zendt de instelling jaarlijks vóór 1 juli van het jaar volgend op het verslagjaar het jaarverslag over het voorafgaande jaar aan de Minister. Het jaarverslag beschrijft de taakuitvoering en het gevoerde beleid over het verslagjaar en geeft aan in hoeverre de doelstellingen van de organisatie zijn verwezenlijkt. Daarbij wordt verslag gedaan op welke wijze de financiële middelen zijn ingezet om de doelstellingen te bereiken. Het jaarverslag bevat op alle belangrijke bedrijfsonderdelen een verslag van de gang van zaken gedurende het verslagjaar en de stand van zaken op de balansdatum. In de inrichtingsvoorschriften voor het jaarverslag (RJO en RJ 660.514) zijn de onderwerpen voor het onderdeel bestuursverslag nader aangeduid.

In de jaarrekening legt de instelling verantwoording af over de rechtmatige inzet van de publieke middelen en biedt zij inzicht in de financiële positie van de instelling op de balansdatum. De geleverde prestaties over het verslagjaar vinden in de jaarrekening een vertaalslag naar de financiële consequenties. De jaarrekening wordt ingericht volgens de inrichtingsvoorschriften van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs inclusief de eventueel afgesproken aanvullende of afwijkingen bepalingen.

De jaarrekening gaat vergezeld van een verklaring omtrent de getrouwheid en rechtmatigheid, afgegeven door een instellingsaccountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Dit leidt tot het hierna in hoofdstuk 2 opgenomen accountantsproduct. Voor de controle van de jaarrekening is in dit controleprotocol een verplichte tekst opgenomen voor de controleverklaring. Deze verklaring heeft mede betrekking op de rechtmatige inning en besteding van de middelen door de instelling.

Het referentiekader voor de controle ligt vast in de wet- en regelgeving en in de subsidiebeschikkingen. Het controleprotocol treedt niet in de plaats van deze wet- en regelgeving, maar verduidelijkt de in de wet- en regelgeving opgenomen criteria.

1.4 Accountantsproducten/rapportering

De accountantscontrole mondt uit in een controleverklaring. De instellingsaccountant betreft de financiële rechtmatigheid in zijn oordeel. De instellingsaccountant mag ervoor kiezen om ten behoeve van OCW een zogenaamde "WG-verklaring" af te geven, waarbij uitsluitend de naam van de instellingsaccountant met aanduiding w.g. (was getekend) wordt vermeld. De origineel ondertekende verklaring/rapport met de persoonlijke handtekening van de instellingsaccountant moet in het archief van de instelling worden opgenomen.

Ten aanzien van de in het controleprotocol opgenomen werkzaamheden geldt een rapportagetolerantie. De rapportagetolerantie geeft aan vanaf welke omvang fouten gemeld moeten

worden. Het controleprotocol geeft in onderdeel 2.1.3 per onderdeel aan welke rapportagetolerantie van toepassing is zodra deze afwijkt van het standaardpercentage van 0,1%. Omdat het uitgangspunt wordt gehanteerd dat geconstateerde fouten zoveel mogelijk moeten worden gecorrigeerd, beperkt de instellingsaccountant zich tot een uitzonderingsrapportage. Hiervoor gebruikt hij een rapport van bevindingen, waarin hij de aard en omvang van de geconstateerde fouten vermeldt. Het rapport van bevindingen is vormvrij. Op het aanbiedingsformulier geeft de instellingsaccountant aan dat er sprake is van een rapport van bevindingen. Het bevoegd gezag van de instelling stuurt in een dergelijk geval het rapport van bevindingen samen met de controleverklaring en verantwoording naar OCW. Het bevoegd gezag/bestuur kan daarbij aangeven hoe het heeft gereageerd op de geconstateerde bevindingen. Voor wat betreft het omgaan met geconstateerde fouten wordt verwezen naar onderdeel 2.1.4 van dit CP.

1.5 Procedure controleprotocol

Dit controleprotocol geldt vanaf het verantwoordingsjaar 2017 en is tot nader order van toepassing. Bij inhoudelijke wijzigingen geldt dat publicatie niet geschiedt dan nadat het concept is besproken met de NBA en de betrokken instellingen.

1.6 Reviewbeleid

Er kan worden besloten tot het uitvoeren van een review op de uitgevoerde controle inzake de overheidsgelden en de controleverklaring van de instellingsaccountant. De instellingsaccountant verstrekt het reviewteam desgevraagd alle inlichtingen en bescheiden (zie voetnoot 1). De eventuele extra kosten in verband met de review zijn niet voor rekening van het Ministerie.

1.7 Invoering XBRL

Vanaf het verslagjaar 2016 geldt een aanpassing in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs die neerkomt op de invoering van de module SBR/XBRL voor het opstellen en aanleveren van de jaarrekening. Dat betekent dat de instellingen zijn verzocht om naast de opstelling van de jaarrekening als papieren versie ook gebruik te maken van deze modaliteit om de jaarrekening aan te leveren. Deze modaliteit voorziet tevens in de aanlevering van de gegevens volgens de Wet normering topinkomens en de zogeheten continuïteitsparagraaf in het jaarverslag, onderdeel bestuursverslag. De komende tijd wordt gewerkt aan de toepassing van XBRL bij de controleverklaring, waarbij gebruik kan worden gemaakt van de NBA-verklaringengenerator.

---

¹ Krachtens de Comptabiliteitswet 2001 (artikelen 43, 43a) heeft de Minister bij - commanditaire vennootschappen, vennootschappen onder firma en natuurlijke personen die een beroep of bedrijf uitoefenen aan wie door de Staat of een derde voor rekening of risico van de Staat rechtstreeks of middellijk een subsidie, een lening of garantie wordt verstrekt - het recht nadere inlichtingen in te winnen n.a.v. terzake ontvangen bescheiden. Ook zijn onze Ministers bevoegd inzage te vorderen in de controledossiers van de instellingsaccountant die de betreffende bescheiden heeft gecontroleerd om te bepalen of bij de vaststelling kan worden gesteund op de door deze instellingsaccountant uitgevoerde controle. Met betrekking tot het verlenen van inzage in het controledossier kan de instellingsaccountant zich niet beroepen op de omstandigheid dat hij op grond van andere bij of krachtens de wet opgelegde verplichtingen tot geheimhouding is verplicht van in dit dossier opgenomen vertrouwelijke gegevens. Onze Ministers zijn bevoegd van stukken inzake de betreffende controle uit de controledossiers kopieën te maken.

2. Controle op de jaarstukken

2.1 Algemeen

Dit onderdeel bevat nadere aanwijzingen voor de inrichting van de accountantscontrole en bestaat de volgende onderdelen:

- Doelstelling controle op de jaarstukken;
- Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van de jaarrekeningcontrole;
- Materialiteitstabel;
- Omgaan met afwijkingen (fouten en onzekerheden, foutdefinities).

Zoals eerder gemeld zijn de beschreven minimale controlewerkzaamheden bedoeld als aanvulling op de VGBA (Verordening gedrags- en beroepsregels accountants).

2.1.1 Doelstelling controle op de jaarstukken

In dit deel van het controleprotocol staan de jaarstukken centraal. De controleverklaring van de instellingsaccountant bij de jaarrekening betreft de getrouwheid van de grootte en de samenstelling van het vermogen en het resultaat, evenals de naleving van de wet- en regelgeving. Het oordeel omtrent de naleving van wet- en regelgeving vloeit voort uit het voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. De instellingsaccountant stelt overeenkomstig Standaard 720 vast dat het bestuursverslag verenigbaar is met de jaarrekening, geen materiële onjuistheden bevat en alle informatie bevat die op grond van de RJO vereist is. Zie punt 2.2.3.

2.1.2 Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van de jaarrekeningcontrole

Het begrip omvangbasis geeft aan tegen welke omvang (bedrag) het percentage goedkeuringstolerantie moet worden afgezet, bijvoorbeeld een bepaalde geldstroom of post in de verantwoording. De te hanteren omvangbasis bij de controle van de jaarrekening is afhankelijk van de te controleren massa: de totale publieke middelen en bestedingen van de (aanvullende) subsidies/bekostiging.

Bij zijn oordeelsvorming over de naleving van de wet- en regelgeving streeft de instellingsaccountant naar een hoge mate van zekerheid. De instellingsaccountant richt zijn controle daartoe zodanig in, dat hij met een redelijke mate van zekerheid kan verklaren dat in de jaarrekening geen afwijkingen (fouten en onzekerheden) voorkomen met een belang dat groter is dan de voorgeschreven toleranties. Indien dit begrip voor het gebruik van statistische technieken gekwantificeerd moet worden, moet uitgegaan worden van een betrouwbaarheid van 95 procent.

2.1.3 Materialiteitstabel

Ten aanzien van de in het controleprotocol opgenomen werkzaamheden geldt een rapportagetolerantie. Zie onderdeel 1.4 van dit protocol

Voor de strekking van het rechtmatigheidsoordeel gelden de volgende toleranties: Een verklaring met een goedkeurende strekking impliceert, dat gegeven de bovengenoemde betrouwbaarheid, in de verantwoording geen afwijkingen (fouten en onzekerheden) voorkomen, die groter zijn dan de percentages in de hieronder opgenomen materialiteitstabel.

	Onjuistheden (in de verantwoording)		Onzekerheden (in de controle)	
	Beperking	Afkeuring	Beperking	Oordeelonthouding
Rechtmatigheid				
Rechtmatigheid besteding (% van de totale publieke middelen)	>3 en <5	≥5	>5 en <10	≥10
Specifieke toleranties met betrekking tot projectsubsidies (indien van toepassing)				
Rechtmatigheid	3% van het totaal van de jaarlijkse besteding van de subsidies			

De materialiteit is van toepassing voor het oordeel over de financiële rechtmatigheid.

In het CP OWB wordt geen materialiteit (meer) voorgeschreven voor de getrouwheid. Vanuit OCW is een maximale tolerantie van 2% van het totaal van de baten en 5% van het balanstotaal aanvaardbaar. Het is de verantwoordelijkheid van de instellingsaccountant om deze te bepalen met inachtneming van hetgeen in de standaarden is opgenomen.

Voor elke post gelden voor de foutevaluatie bij de oordeelvorming de goedkeuringstoleranties op jaarrekeningniveau zoals opgenomen in de materialiteitstabel. Voor alle in het controleprotocol genoemde posten, exclusief de hieronder opgenomen posten, geldt een standaard rapportagetolerantie van 0,1%. De rapportagetolerantie geeft aan vanaf welke omvang fouten gemeld moeten worden aan OCW in het Rapport van Bevindingen. Zie verder omgaan met onzekerheden (fouten en onzekerheden). (onderdeel 2.1.4)

Voor de posten/onderwerpen treasurybeleid, geormerkte subsidies en topinkomens is een specifieke controletolerantie (CT) en rapportagetolerantie (RT) opgenomen. De fouten die bij deze controlewerkzaamheden worden geconstateerd worden door de instellingsaccountant ook betrokken in de foutevaluatie bij de oordeelvorming bij de jaarrekening als geheel.

- Treasurybeleid (0% CT, 0% RT)
- Subsidies met een bestedingsverplichting (geormerkte subsidies) (3% CT, 0% RT)
- WNT (hierbij volgt de accountant het door BZK opgestelde controleprotocol WNT).

Ingeval op grond van RJO artikel 3h geconsolideerde jaarverslaggeving van meerdere bevoegde gezagen gezamenlijk plaatsvindt, dienen alle controle- en rapportagetoleranties in dit hoofdstuk te worden toegepast op de enkelvoudige/gesegmenteerde verslaggeving van het instandhoudingsniveau (d.w.z. op het niveau van één bevoegd gezag).

2.1.4 Omgaan met afwijkingen (fouten, onzekerheden en definities)

Van een fout in de verantwoording is sprake indien naar aanleiding van de uitgevoerde controle is gebleken dat een (gedeelte van) een post niet in overeenstemming is met één of meer aspecten van de wet- en regelgeving. Rechtmatigheidsfouten worden in absolute zin opgevat, voor zover het de naleving van de wet- en regelgeving betreft. Saldering van deze fouten is daarom niet toegestaan. Van een onzekerheid in het onderzoek is sprake als er onvoldoende (controle-)informatie beschikbaar is om een (gedeelte van een) post als goed of fout aan te merken. Bijvoorbeeld als onzekerheid bestaat over het wel of niet voldoen aan de wet- en regelgeving. Voor een adequate onderbouwing van het oordeel is het noodzakelijk dat de instellingsaccountant fouten en onzekerheden zoveel mogelijk kwantificeert.

Het uitgangspunt is dat geconstateerde fouten zoveel mogelijk door de instelling moeten worden gecorrigeerd. Ten aanzien van fouten, die betrekking hebben op rechtmatigheid geldt dat correctie veelal niet mogelijk is omdat de besteding reeds plaats heeft gevonden.

Voor wat betreft het omgaan met geconstateerde fouten geldt voor de accountantscontrole van de jaarstukken:

- Ten aanzien van het getrouwe beeld van de jaarrekening hoeft de instelling fouten met een gezamenlijk financieel belang beneden de goedkeuringstolerantie niet te corrigeren en de instellingsaccountant hoeft ze niet te rapporteren. Het effect op de vermogenspositie is namelijk gering.
- Met betrekking tot de financiële rechtmatigheid wordt onderscheid gemaakt tussen materiële en niet-materiële fouten. De instelling corrigeert voor zover mogelijk geconstateerde fouten. De instelling kan echter dergelijke fouten niet altijd corrigeren. De instellingsaccountant informeert het bestuur en het interne toezichthoudende orgaan hierover conform de geldende beroepsvoorschriften. Materiële fouten (d.w.z. fouten groter dan de goedkeuringstolerantie) hebben invloed op de strekking van de controleverklaring en worden uit dien hoofde in de controleverklaring toegelicht. Ten aanzien van niet-materiële fouten (d.w.z. fouten kleiner dan de goedkeuringstolerantie) stelt de instellingsaccountant een rapport van bevindingen op met inachtneming van de geldende rapportagetolerantie.

2.2 Getrouwheid en enkele specifieke zaken

2.2.1 Verslaggevingscriteria

De verslaggevingscriteria vloeien voort uit de regeling jaarverslaggeving onderwijs en derhalve richt de rechtspersoon de jaarstukken in op basis van de RJO. De instellingsaccountant stelt vast dat de jaarstukken aan de inrichtingsvoorschriften voldoen. Daarbij houdt hij rekening met eventuele aanvullende afspraken.

2.2.2 Bezoldiging bestuurders

Hiervoor wordt verwezen naar de Regeling controleprotocol WNT 2017.

2.2.3 Bestuursverslag

Algemeen

Met betrekking tot het onderdeel bestuursverslag stelt de instellingsaccountant vast dat:

- het bestuursverslag alle wettelijk verplichte elementen bevat, waaronder die op grond van de RJO (aanwezigheidstoets)
- de in de jaarrekening en in het bestuursverslag opgenomen informatie met elkaar verenigbaar is en dat het bestuursverslag geen materiële onjuistheden bevat (consistentietoets)

- de inhoud van het bestuursverslag overeenkomt met de opgedane kennis van de instelling, waaronder de bevindingen over de interne beheersing (signaleren materiële onjuistheden bestuursverslag).

Speciale aandacht wordt gevraagd voor de zogeheten **Continuïteitsparagraaf**, zoals die vanaf het verslagjaar 2013 onderdeel vormt van het jaarverslag op grond van de daartoe aangebrachte aanpassing van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. In bijlage 3 bij de RJO is de set van gegevens ten behoeve van de continuïteitsparagraaf als onderdeel van het bestuursverslag opgenomen. Voor dit onderdeel van het bestuursverslag wordt in aanvulling op bovenstaande werkzaamheden nog specifiek van de instellingsaccountant gevraagd vast te stellen dat:

- de meerjarenbegroting is ontleend aan de planning & control cyclus
- de meerjarenbegroting is goedgekeurd door de Raad van Toezicht op grond van geldende afspraken
- de continuïteitsparagraaf is opgesteld op het niveau van de (geconsolideerde) jaarrekening.

Indien de accountant vaststelt dat de meerjarenbegroting hieraan niet voldoet, dan neemt de instellingsaccountant dit op in een rapport van bevindingen.

Rapportering

De instellingsaccountant neemt, indien niet voldaan is aan de wettelijke bepalingen een tekstpassage hieromtrent op in de controleverklaring onder de "Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie".

2.3 (Financiële) rechtmatigheid

Algemeen

Financiële rechtmatigheid houdt in het algemeen in dat een financiële transactie betrekking hebbende op publieke middelen waarvan de uitkomst in de jaarrekening dient te worden verantwoord, in overeenstemming is met de in internationale regelgeving, Nederlandse wetten, algemene maatregelen van bestuur en ministeriele regelingen opgenomen bepalingen die de uitkomst van de financiële transactie beïnvloeden. Het referentiekader voor het accountantsoordeel over de financiële rechtmatigheid is paragraaf 2.3.1. Indien een financiële transactie, naar het oordeel van de instellingsaccountant, met het bovenstaande in strijd is, merkt hij het totale bedrag van de financiële transactie als een fout in de verantwoording aan.

2.3.1 Relevante wet- en regelgeving

De instellingsaccountant heeft te maken met verschillende typen wet- en regelgeving.

Voor de inrichting en de indiening van de jaarrekening geldt de RJO en op basis daarvan de inrichtingsvoorschriften BW2/RJ, zoals aangegeven in onderdeel 1.1 (begripsbepalingen).

Indien de wet- en regelgeving is c.q. wordt aangevuld met specifieke besluiten of beschikkingen die betrekking hebben op de verkrijging of de besteding van rijksmiddelen, dan worden deze in de controle betrokken. Aanvullende subsidies, die niet zijn opgenomen in de algemene subsidietoewijzing op grond van de jaarlijkse begrotingsafspraken, worden verstrekt op grond van de geldende Kaderregeling. Deze worden verantwoord in een bijlage bij de jaarrekening, het zogeheten model G.

Overzicht van voor de bekostiging en de verslaggeving relevante wet- en regelgeving, naar de situatie per 1 januari 2017:

W&R instelling	NWO	KB	KNAW	BPRC
NWO wet	X			
Kaderwet ZBO	X	X		
WHW		X	x	
Kaderregeling Exploitatiesubsidies				x
Kaderregeling Projectsubsidies	X			
Kaderregeling Bilaterale Samenwerking			x	
Regeling jaarverslaggeving onderwijs	X Brief AD/359312 dd. 17-01-2012	X Brief KB 11-03-2010	X Brief AD/167322 dd. 09-11-2009	X
Wet Normering Topinkomens	X	X	x	x
Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016*	X	X	x	x
Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS behoudens het onderdeel Controle-protocol	Indien van toepassing verklaard	Indien van toepassing verklaard	Indien van toepassing verklaard	Indien van toepassing verklaard
Aanbestedingswetgeving (zowel Europees, als nationaal: Aanbestedingswet 2012, Aanbestedingsbesluit en Gids Proportionaliteit)	x	x	x	x

De documenten genoemd in de kolom Regeling jaarverslaggeving onderwijs refereren per instelling aan het document waarin de toepassing van de RJO is vastgelegd.

* de nieuwe regeling Beleggen lenen en derivaten OCW, die medio 2016 is gepubliceerd en van toepassing is op alle bekostigde onderwijsinstellingen, KB en KNAW, wordt bij subsidiebeschikking ook voor NWO formeel van toepassing verklaard.

2.3.2 Overige baten / Uitbesteding en contractactiviteiten voor derden

Aanvullend controlecriterium: EU verdrag oneerlijke concurrentie.

Uitbesteding

De instellingsaccountant stelt vast dat bij de uitbesteding de kosten en de tegenprestatie schriftelijk zijn vastgelegd in een contract/overeenkomst. Tevens stelt de instellingsaccountant vast dat de uitbestede activiteit(en) past(sen) binnen de wettelijke taakuitvoering van de instelling.

Contractactiviteiten voor derden

Overheidsgelden mogen niet zodanig worden aangewend dat er oneerlijke concurrentie ontstaat. Van de instellingsaccountant wordt geen marktonderzoek hiernaar verlangd. Wel stelt hij vast dat minimaal een kostendekkend tarief is berekend.

2.4 Overige rechtmatigheidsaspecten

2.4.1 Treasurybeleid

Voor dit aspect geldt als controlecriterium: Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016.

Het voorschrijven van een controle- en rapportagetolerantie verhoudt zich lastig tot werkzaamheden van de instellingsaccountant die zijn gericht op het vaststellen van elementen van administratieve organisatie en interne beheersing. In dit geval wordt hiermee bedoeld dat de instellingsaccountant ongeacht de materialiteit vaststelt dat de instelling de hieronder bedoelde vastlegging toereikend heeft uitgevoerd. Indien dit niet het geval is dan neemt de instellingsaccountant dit op in een rapport van bevindingen.

De instellingsaccountant stelt vast dat de instelling in de jaarverslaggeving heeft voldaan aan verslaggevingseisen van artikel 4, artikel 5, lid 4 en 5, artikelen 6, 7, 8, 9 en 10 van de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016.

2.4.2 Aanvullende subsidies met bestedingsverplichting

Indien sprake is van geormerkte aanvullende subsidies met bestedingsverplichting stelt de accountant op grond van de bekostigings/subsidievoorwaarden/subsidieverplichtingen vast dat de (geormerkte) aanvullende subsidie rechtmatig is besteed. De instellingsaccountant richt zijn controle zodanig in dat hij een redelijke mate van zekerheid kan verkrijgen dat geen onrechtmatige bestedingen voorkomen met een belang groter dan 3% van de totale besteding van de geormerkte aanvullende subsidies in het betreffende controlejaar.

Met betrekking tot de accountantscontrole over de door OCW en EZ verleende subsidies zijn OCW, EZ en NWO overeengekomen dat de accountantscontrole met betrekking tot de rechtmatigheid van de bestedingen van EZ-subsidies kan worden opgenomen in de controle van de instellingsaccountant van NWO bij de jaarrekening.

2.4.3 Aanbesteding

Voor aanbestedingen die boven de Europese drempelbedragen vallen gelden de gebruikelijke controle- en rapportage toleranties. Voor de definiëring van de fout moet in het eerste jaar worden uitgegaan van de volledige contractwaarde. Indien geen contract aanwezig is wordt de fout bepaald door de in dat jaar opgenomen kosten. Deze fout komt

bij overschrijding van de gebruikelijke controle- en rapportage toleranties dan tot uitdrukking in de controleverklaring en/of de uitzonderingsrapportage. Voor de aanbestedingen onder de Europese drempelbedragen geldt een kwalitatieve tolerantie. Hiermee wordt bedoeld dat de instellingsaccountant de AO/IB rondom deze aanbestedingen beoordeelt en daarover rapporteert in de management letter en/of het accountantsrapport aan de RvT en/of het bestuur.

2.5 Controleverklaring

Voor de meest recente tekst van de controleverklaring, wordt verwezen naar de NBA-site.

3 Registraties voor leverantie van indicatoren (let op: alleen van toepassing op NWO, gebaseerd op de relevante passages uit de kaderwet ZBO en waarvan is afgesproken dat zij worden opgenomen in het jaarverslag (bestuursverslag)

Algemeen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan in op de aandachtspunten met betrekking tot de registratie van gegevens en definities zoals die voortvloeien uit de eind 2015 door het Ministerie en NWO gesloten indicatoren overeenkomst (Convenant Rekenschap met indicatoren op maat). Deze indicatoren zijn door de Raad van Bestuur van NWO bevestigd per brief met correspondentienr. 2017/RvB/00352840 d.d. 27 november 2017 aan OCW.

Op grond van artikel 1 van de overeenkomst worden door NWO de kernactiviteiten van NWO en de resultaten en effecten daarvan op hoofdlijnen zo goed als mogelijk in een aantal indicatoren kwantitatief tot uitdrukking gebracht. De waarden van de indicatoren worden door NWO bepaald aan de hand van haar registraties en hebben betrekking op het verslagjaar waarover verantwoording wordt afgelegd. Over de registraties is daarbij overeen gekomen dat NWO de indicatoren en de daarbij jaarlijks te constateren waarden vastlegt in een afzonderlijke registratie en dat zij tevens een register onderhoudt van de aan de onderhavige indicatoren ten grondslag liggende definities en gegevensbronnen, als ook van de gedachtewisseling door betrokken partijen daarover bij gelegenheid van ambtelijk en bestuurlijk overleg (artikel 9). Op grond van artikel 2 lid 1 worden de waarden van de indicatoren weergegeven in een separaat stuk, wat tegelijkertijd met de jaarstukken wordt aangeboden. Over dit separate stuk strekt de verklaring van de instellingsaccountant zich niet uit. Ter zake van de validiteit is afgesproken dat de in de indicatoren tot uitdrukking komende informatie als voldoende valide wordt beschouwd onder meer als de aan die informatie ten grondslag liggende gegevens door NWO controleerbaar zijn geregistreerd (artikel 6).

Hieronder is de inrichting van de controle aangegeven en worden de controle-items benoemd.

Tenslotte bevat dit hoofdstuk een globale richtlijn voor de weergave van zijn bevindingen.

Inrichting van de controle en de controle-items

De instellingsaccountant stelt vast of de volgende registraties aanwezig en toegankelijk zijn:

- a. een registratie van de jaarlijks geconstateerde indicatorwaarden;
- b. een registratie van de aan de overeen gekomen indicatoren ten grondslag liggende definities en gegevensbronnen;
- c. een registratie die verwijst naar de door NWO opgestelde verslagen van ambtelijk en bestuurlijk overleg indien en voor zover die verslagen een weergave bevatten van gedachtewisseling over de waarden en definities van de overeen gekomen indicatoren.

De instellingsaccountant:

- stelt de overeenstemming vast tussen de indicatorwaarden van de bij a genoemde registratie en de indicatoren die zijn opgenomen in bijlage 1 van het convenant.
- toetst dat deze registratie geen gegevens bevat die in strijd zijn met de jaarrekening of de daarbij opgenomen bijlagen.
- toetst of de definities en gegevensbronnen die ten grondslag liggen aan de indicatorwaarden juist en volledig zijn opgenomen in de ad b genoemde registratie. Onder "juist en volledig" wordt hier verstaan: conform het convenant, de ad c genoemde verslagen, of expliciete correspondentie.

De instellingsaccountant dient zijn bevindingen ten aanzien van de in paragraaf 3.2 genoemde registraties en gegevens te rapporteren, maar dit oordeel hoeft niet te worden meegenomen in zijn af te geven verklaring. Hij neemt zijn bevindingen op in de Rapportage van bevindingen naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole (zie hoofdstuk 1 paragraaf 1.4).

4 Bijzondere onderzoeken

4.1 Algemeen

Er kunnen tal van aanleidingen zijn voor een bijzonder onderzoek. Veelal zal het hierbij gaan om een rechtmatigheidsonderzoek dat moet aantonen of specifieke regelingen zijn nageleefd. Nader onderzoek kan ook aan de orde zijn als er sprake is van fusie, liquidatie of overdracht van een instelling. Verder kan onderzoek ter plaatse noodzakelijk zijn als onvoldoende inzicht bestaat in de verstrekte financiële gegevens of als er bijvoorbeeld sprake is van (vermeende) fraude.

4.2 Procedure

De directeur van Onderzoek en Wetenschapsbeleid van het Ministerie van OCW maakt vooraf schriftelijk beargumenteerd aan het bestuur van de betrokken instelling en aan de betrokken instellingsaccountant bekend dat besloten is tot het instellen van een bijzonder onderzoek. De ADR en het bestuur plegen overleg over de start van het onderzoek.

4.3 Rapportage

Van de bevindingen van een bijzonder onderzoek wordt altijd een rapport opgemaakt. Zowel het bestuur als de instellingsaccountant krijgen eerst het concept-rapport aangeboden voor het leveren van commentaar. Het bestuur en de instellingsaccountant ontvangen later een exemplaar van het definitieve rapport.

4.4 Onderzoek door de Auditdienst Rijk (ADR)

De Auditdienst Rijk kan een review uitvoeren op de uitgevoerde accountantscontrole voor zover het de verantwoording van de door EZ beschikbaar gestelde subsidies betreft en zowel instelling als de ADR daarvan vooraf op de hoogte zijn gesteld. De instellingsaccountant verstrekt de ADR dan desgevraagd alle inlichtingen en bescheiden over de controle zoals de ADR dat wenselijk acht. De extra kosten van de inzet van de instellingsaccountant van NWO in verband met de review door de ADR zijn voor rekening van de instelling.

Daarnaast kan de ADR onder dezelfde voorwaarden eveneens een *controle* uitvoeren op de gevoerde administratie (bijzonder onderzoek). De instelling verleent desgewenst medewerking aan de door de ADR te verrichten werkzaamheden.

Alvorens bij voornoemde onderzoeken definitieve bevindingen te formuleren informeert de ADR de instellingsaccountant over de uitkomsten van haar onderzoek. Vervolgens worden de bevindingen voor commentaar voorgelegd aan de instelling. Daarna worden het bestuur, de ADR en de accountant over de definitieve uitkomsten geïnformeerd.